

прийнятті рішень у політиці держави щодо створення сприятливих умов включення дитини з інвалідністю у суспільство. По-четверте, відкритість та активна соціальна позиція батьківських громадських організацій з відстоювання прав дітей з інвалідністю сприяє формуванню у суспільстві гуманістичних цінностей, визнання і поваги окремих осіб з інвалідністю та всієї соціальної групи [3, с.5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, прийнята 13.12.2006. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
2. Про громадські об'єднання : закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#text>
3. Лещенко О. Г. Роль громадських організацій у соціальній інклюзії дітей з інвалідністю в Україні. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://conferences.rsglobal.pl/index.php/conf/catalog/download/7/11/263-1?inline=1> 13.05.2022 р. 50 с.
4. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / упор. Бондар К. М. 2-ге вид., доп. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий ріг», 2019. 170 с.

*Смоляр Оксана Юріївна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Сойко Інна Миколаївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Нові пріоритети комунікативної компетентнісної освіти визначені в Законі України «Про вищу освіту» (2014р.) [3], «Про освіту» (2017 р.) [4], Державній національній програмі «Освіта» «Україна XXI століття» [1], Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [5], та інших нормативних документах.

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що вимоги до обов'язкових результатів навчання розроблено на основі компетентісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності, визначені Законом України «Про освіту» з урахуванням Рекомендацій

Європейського Парламенту та Ради ЄС для освіти впродовж життя. До них належать:

1) вільне володіння державною мовою. У процесі навчання на першому освітньому рівні ця компетентність виявляється передусім через уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко й аргументовано пояснювати факти, а також через любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовияву, готовність уживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами. Формування цієї компетентності передбачає, що здобувачі активно використовують рідну мову в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади [2].

Сучасні уявлення про комунікативні вміння базуються на думках і дослідженнях учених М. Бахтіна, В. Бехтерева, А. Ухтомського та ін.

Проблема комунікативних умінь і навичок висвітлюються Т. Абакировою, А. Журавльовим, О. Леонтєвим, А. Мудриком та ін.

Найважливішою складовою навчання є розвиток мовлення учнів початкової школи. У контексті цієї проблеми школярам потрібно навчитися вирішувати комунікативні завдання різними засобами мови у конкретних ситуаціях спілкування, тобто розвивати в них комунікативну компетентність. Одне з ключових завдань в оволодінні мовою та навчанні є формування комунікативних умінь, навичок, компетентностей. Опанування вмінь грамотно, чітко висловлювати власні думки, здійснювати аналіз прочитаного тексту, використання мовного багатства є комплексним показником певного рівня підготовки молодших школярів, а результатом є їхня готовність до навчання в подальшому.

Ефективними педагогічними умовами формування комунікативних умінь і навичок учнів початкової школи в освітньому процесі є:

- забезпечення діалогічного мовлення під час спілкування та взаємодії;
- проведення занять з мовного та комунікативного спрямування;
- залучення до проектної комунікативної діяльності у процесі навчання;
- створення сприятливого емоційного комфорту, захоплення освітнім процесом з використанням змісту художніх творів.

Основними формами мовленнєвої діяльності виділяють діалог і монолог. Однак, саме діалог є основним, домінуючим серед видів мовлення, бо його використовують у різних ситуаціях спілкування та середовищі взаємодії. Відповідно, з самого початку навчання діалог має значуще значення.

Відтак, формування комунікативних умінь і навичок учнів початкової школи обов'язково передбачає оволодіння невербальними засобами спілкування цілісно зі словесними. Молодші школярі з початку навчання опановують специфіку діалогічного мовлення [6].

Перед учителем постають такі завдання:

- удосконалення вмінь чітко давати відповідь на поставлені питання, звертатися із питаннями до співрозмовників, вступати та підтримувати бесіду;

- збагачення мовлення словами ввічливості, різноманітними формами звертання як базовими формулами мовленнєвого етикету;
- дотримання правил і норм культури спілкування, що виявляється в зацікавленості та доброзичливості вислухати співрозмовника, не перебивати його, чемній відмові або висловленні незгоди з його думками та поглядами;
- дотримання норм і правил літературної мови та мовлення;
- складання діалогів за ілюстраціями з певних ситуацій на різні теми.

Роботу з формування діалогічних мовленнєвих умінь вчителю не потрібно ігнорувати, підбирати відповідні методи та прийоми. Тексти з конкретними діалогами можуть бути насичені ілюстративним навчальним матеріалом, на який учні можуть опиратися при створенні своїх висловлювань [7].

У процесі створення усного чи письмового тексту мають бути сформовані комунікативні вміння та навички: розкрити відповідну тему, поєднувати висловлювання з головною думкою, логічно добирати та узагальнювати матеріал, композиційно вибудовувати власні висловлювання в конкретній формі, удосконалювати зміст створеного тексту. Важливими джерелами формування виразного мовлення учнів є художні літературні твори та твори усної народної творчості, зокрема: загадки, скоромовки, прислів'я, приказки, фразеологізми тощо.

Мовленнєві та комунікативні заняття мають бути практичного характеру, а їх зміст забезпечується використанням різноманітних засобів:

- мовленнєвими та комунікативними вправами;
- аналіз висловлювань, загадок, прислів'їв, приказок, мовленнєвих ситуацій;
- порівняння засобів вербального та невербального спілкування, використання жестів і міміки;
- вербальне малювання, драматизація художніх творів;
- редагування висловлювань і текстів, діалогів і монологів, підготовка публічних виступів;
- відеозаписи монологів, їх аналіз і визначення досягнень;
- мовленнєві та навчальні ігри; рефлексія мовленнєвої ситуації.

Таким чином, формуючи комунікативні вміння та навички можна сприяти молодшим школярам у досягненні творчого розвитку. Потрібно учнів заохочувати в цінуванні мови і мовлення, відчутті краси мовного змісту, збагаченні власного словникового запасу, формуванні культури мовлення, розвитку зв'язного мовлення, виникнення бажання та вміння передавати думки та враження за допомогою мовних засобів. Як наслідок, пробуджується уява та фантазія, прагнення до творчості. Учні, які відчувають впевненість досягають зацікавленості під час спілкування з однокласниками, дорослими, дійсністю. Оскільки розвинуті комунікативні вміння та навички є основним засобом в спілкуванні, а їх наявність сприяє розумінню під час взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») URL: http://www.uazakon.com/documents/date_5x/pg_irwjios.htm (дата звернення: 14.05.2022).
2. Державний стандарт початкової освіти (2018) URL:
3. Закон України «Про вищу освіту» / Закон від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>. (дата звернення: 14.05.2022).
4. Закон України «Про освіту» URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayiny-pro-osvitu> (дата звернення: 14.05.2022).
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf> (дата звернення: 14.05.2022).
6. Пономарьова К. Формування мовленнєвої компетентності на уроках української мови. Початкова освіта, № 4, 2009. С. 3 – 5.
7. Савченко О.Я. (2002). Дидактика початкової школи. К.: Абрис, 2002. 368 с.

Стрижак Олена Олександрівна
*студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник
Мельничук Лілія Борисівна,
*к.пед.наук, доцент – кафедри педагогіки
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими соціально-економічними перетвореннями, коли від людини вимагаються не тільки знання і вміння, а й розвинені особистісні якості, які давали б їй змогу активно долучатися до творчої діяльності. У зв'язку з цим перед освітою постають нові завдання: школа повинна орієнтуватися на створення оптимальних умов для розвитку кожної дитини, спрямовуватися не на заучування, а на формування в учнів здібностей самостійно осмислювати навколишню дійсність. Це передбачає перебудову процесу навчання, кінцевою метою якого має стати максимальне розкриття індивідуальних можливостей школяра.

«Освіта XXI століття – освіта для людини» - зазначено в Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»). Її сутність полягає у